

# Gonzalo Viana: O argonauta tranquilo

Xaime Toxo

Volver a Gonzalo. Regresar aos últimos anos da década dos setenta e comezos dos oitenta. Unha década fundamental para entender o presente. Gonzalo é Gonzalo Viana, nado en Vigo en 1949. As peripecias familiares levárono aínda meniño a vivir primeiro en Bilbao e logo na Coruña, cidade esta esencial no seu desenvolvemento académico e artístico; tamén, por suposto, no humano. A idea dun retorno a Gonzalo Viana é, ao mesmo tempo, a idea dunha viaxe múltiple e desnortada. Unha viaxe coa equipaxe do paso do tempo na memoria. Ambiciosa. Quedará para as xornadas de conferencias e relatorios apuntalar detalles e establecer matices; polo de agora, abonda o trazo grosso da présa...

Gonzalo Viana foi artista, foi navegante, patrón de veleiro, maquinador de historias, carpinteiro de piraguas, usurpador de identidades que xogaban a confundir a realidade. Iremos por partes. A breve crónica biográfica indica que estuda na Coruña na Escola Náutica, que navega en buques mercantes. Unha vez rematada a carreira, afeccionase ao surf, nomadea todo o que pode, debuxa, pinta, fai cómics, establece un pacto de fidelidade sen caducidade co mar a través do veleiro *Celina*, fondea e atraca en moitos portos, entre outros e de xeito recorrente na illa de Ons, que pasa a converterse durante anos nun destino inevitable. Sociable e solitario a un tempo, asiduo da celebración da amizade, desenvolve unha actividade metódica como creador. As peripecias dun navegante artista.



Gonzalo Viana

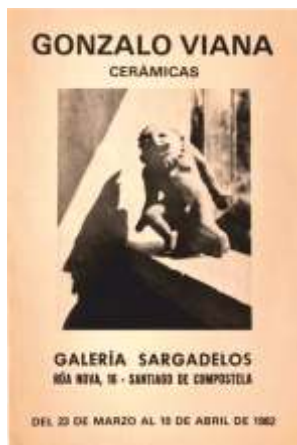
Gonzalo iníciase como debuxante gráfico na cidade da Coruña na altura da década dos setenta incorporado no grupo SISGA en compañía de Fernando García Varela, Bea Rey, Xaime Cabanas e Xosé Espoza, entre outros. Teoría e práctica da función do arte. Arrédanse da consideración elitista do artista como figura destacable á marxe do comunal. Iso

que entendemos como arte tense que mover na cadea de produción dunha mercancía accesible, nin moito menos exclusiva de elites beneficiadas polo seu estatus social.

O estoupido do cómic neses anos entre os novos, o deseño gráfico de revistas clandestinas e marxinais, fancines, programas de exposicións e concertos, cartaces e murais... Todo un despregue de posibilidades para mozos e mozas desexosos de intervir e facerse ver. A prontitude dunha mensaxe que pode amosarse cun custo asumible, a poder ser de balde, non intervida polo mercado -moi crítica con este- e afastada do institucional. A década que vai do 1975 a 1985, posiblemente vai ser a máis radical na transformación social e cultural que sufrirá España nos últimos trinta anos do século pasado.

Á idea cosmopolita de sociedade urbana que fai agromar os cambios nas urbes, tendencia propiciada polas transformacións ideolóxicas que se produciran en Europa occidental a raíz do Maio do 68, habería que engadirlle dous fenómenos novidosos: o nomadismo viaxeiro e a descuberta dos paraísos na-

turais incontaminados. Gonzalo Viana, desde unha óptica moi persoal, produto dunha personalidade sedutora e firme na concepción da liberdade persoal como regra de vida, participará dun xeito moi activo destes fenómenos xeracionais.



No ano 1975 entrara a formar parte do grupo SISGA de Artes Plásticas co obxectivo de “socializar a cultura, aproximando a arte contemporánea a grupos tradicionalmente marxina-dos e poñendo en valor estas fontes paralelas de creatividade para mostrar a inestabilidade das fronteiras que separan ao artista

profesional do afeccionado, ao cidadán san do enfermo” (Xesús Ron Pereiro).

Unha vez esborado e desaparecido o grupo SISGA, en 1977 celebra a súa primeira exposición individual na Galería Ceibe da Coruña e colabora cunha candidatura troskista realizando murais nas rúas da



cidade herculina durante o tempo que dura a campaña electoral naquelas primeiras eleccións lexislativas após a ditadura.

As influencias artísticas nese período son a cultura pop, o cómic underground e pintores como De Chirico ou Philip Guston. Practicamente a partir dese ano, e ligado a un proceso poliédrico de desencanto político, é cando se produce unha virada nos intereses dunha parte da xeración que fora máis activa no derrube do réxime franquista. A mirada vólvese cara ás viaxes interiores a través de prácticas de auto reflexión mística e poética, ou filosófica, fóra xa dos perímetros escolásticos do marxismo, e o descubrimento de espazos naturais arredados dos circuitos visitados ata entón.



Conxelados no tempo e conservados na súa esencia debido á escasa influencia que recibiran dun exterior que os ignorara: Ons era un deses espazos. Gonzalo instálase nunha casa que aluga enfronte do areal de Canexol e pasará longas xeirras de anos vivindo nese hábitat costeiro que é morada, obradoiro, almacén, pendello de aparellos e artes de pesca e centro neurálxico da elaboración dunha obra de pequeno tamaño que virara do plástico ao escultórico. Madeira, barro, arxila, pedra... pasan a converterse en materiais cos que Gonzalo elabora pezas que, segundo Rosalía Maside (comisaria da exposición GONZALO VIANA. MITO, FÁBULA E DISTOPÍA. VIGO, CASA DAS ARTES. 2014), “se carac-



*terizan pola sinxeleza formal e por un certo arcaísmo na factura que, xunto ao sui generis da iconografía, lévanos a evocar algo semellante ao imaxinario cultural dunha sociedade tribal. Este é, diríamos, a obra que reflicte o aspecto máis íntimo da cosmovisión vianiana, o seu universo mítico, sen ofrecer pista ningunha sobre as inquietudes do artista polo social”.*

Gonzalo coñece unha illa de Ons aínda comunamente viva, habitada en grande parte polas familias que durante xeracións mantivéronse como exclusivos ocupantes dun reducido espazo de convivencia e traballo, que dera como resultado un grupo humano con lazos identitarios de arraigo etnográfico moi marcado. Unha paisaxe agraria e mariñeira, unha comunidade en proceso de transformación acelerada cara o abandono e a desaparición.

Gonzalo, como noutros lugares nos que se establecera, constrúe un forno para cocer as pezas na devasa entre o camiño e a praia. As figuras, pequenas, sinxelas, antropomorfas ou étnicas, intenta vendelas nos postos de ocasión para visitantes á illa que establece ben no Curro ou ben no peirao. O artista robinsoniano, mimetizado coa natureza de arredor, participa como un máis das cuitas que acontecen nas tabernas, incorporado como actor principal nese prebe de convivencia entre nativos e foráneos, que non son aínda turista nin visitantes; mais si de fóra, do continente, de terra. Nese escenario de mesas e barras, na de Checho e na de Acuña, quedaron rastros desa tribo. Unha illa aínda reflexivamente habitable, que Gonzalo adopta como espazo vital preferente.

Navega no Celina, apaña percebes e mexillóns, mergúllase na procura de polbos e robalizas, fuma, traballa, pasea, recibe a coñecidos, acólleos dándolles aloxamento, percorre incansable os carreiros acantilados e participa das xoldas que polas noites poñen fin á vida nas baiucas.

O artista robinsoniano tamén ten algo de silandei-ro pirata, ou de Neptuno, é calado e expansivo case ao mesmo tempo, lento ou fugaz coma unha estrela viaxeira, del mesmo e popular. Esencialmente seu e de ninguén máis. Nin propietario nin propiedade, retranqueiro sen maldade e tenro. Xeneroso.

Gonzalo Viana, un artista artesán fugaz debido a unha morte prematura, resume a vitalidade meteórica dunha época na que todo sucedía cun frenesí devorador, e as múltiples e diverxentes facetas que exercía e que o fornecían, acabaron formando un Aleph perfecto que deixou en nós o pouso do inesquecible, e que pasados un quiñón de anos sigamos concordando que a mellor obra de Gonzalo foi el mesmo.



**Todo aquello que pertenece a nuestra olvidada naturaleza interior tiene un eco en nosotros que se manifiesta en los momentos en que estamos en lucha con el tiempo.**